

ҚОНУНИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

ДАР БОРАИ ХОҶАГИИ ЁРИРАСОНИ ШАХСӢ

Бо қарори Маҷлиси намояндагони
Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон
аз 15 июни соли 2022, № 745

қабул гардидааст

Бо қарори Маҷлиси миллии
Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон
аз 15 июли соли 2022, № 294

ҷонибдорӣ гардидааст

(Қонуни ҚТ аз 11.02.2025 № 2148)

Қонуни мазкур муносибатҳои ҷамъиятиро вобаста ба ташкил, пешбурд, рушд ва қатъи фаъолияти хоҷагиҳои ёрирасони шахсӣ танзим менамояд.

БОБИ 1. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

Моддаи 1. Хоҷагии ёрирасони шахсӣ

1. Хоҷагии ёрирасони шахсӣ шакли фаъолияти ғайресоҳибқории мустақилонаи шахрванд ё бо ҷалби аъзои оила ва (ё) дигар шахрвандон барои истеҳсол ва коркарди маҳсулоти кишоварзӣ мебошад, ки дар қитъаҳои замини барои пешбурди хоҷагии ёрирасони шахсӣ додашуда ва (ё) бадастоварда ҷиҳати қонеъ гардонидани талаботи шахсӣ амалӣ карда мешавад.

2. Аз ҷониби шахрвандон фурӯши маҳсулоти кишоварзии ҳангоми пешбурди хоҷагии ёрирасони шахсӣ истеҳсол ва коркардшуда фаъолияти соҳибқорӣ эътироф карда намешавад.

Моддаи 2. Қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи хоҷагии ёрирасони шахсӣ

Қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи хоҷагии ёрирасони шахсӣ ба [Конститутсия](#) Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз Қонуни мазкур, дигар санадҳои меъриии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф кардааст, иборат мебошад.

Моддаи 3. Қитъаҳои замин барои пешбурди хоҷагии ёрирасони шахсӣ

1. Қитъаҳои замин барои пешбурди хоҷагии ёрирасони шахсӣ аз қитъаи замини наздихавлигӣ ва (ё) қитъаи замини хоҷагии иловагии ёрирасони шахсӣ иборат мебошанд.

2. Қитъаҳои замин барои пешбурди хоҷагии ёрирасони шахсӣ ба шаҳрвандон бо тартиб ва ба андозаи муқаррарнамудаи Кодекси замини Ҷумҳурии Тоҷикистон дода мешаванд ва (ё) шаҳрвандон барои ин мақсад ҳуқуқи истифодаи онро ба даст меоранд.

3. Қитъаи замини наздихавлигӣ ба гурӯҳи заминҳои маҳалли аҳолинишин дохил буда, ба шаҳрванд пас аз ба қайди давлатӣ гирифтани ҳуқуқи истифодаи яқумраи меросӣ дода мешавад.

4. Қитъаи замини хоҷагии иловагии ёрирасони шахсӣ ба гурӯҳи заминҳои табиноти кишоварзӣ дохил буда, ба шаҳрванд бо ҳуқуқи истифодаи бемухлат дода мешавад.

Моддаи 4. Манъи даҳолат ба фаъолияти хоҷагиҳои ёрирасони шахсӣ

Даҳолати мақомоти давлатӣ ва мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот ба фаъолияти шаҳрвандон дар пешбурди хоҷагии ёрирасони шахсӣ, ба истиснои ҳолатҳои пешбининамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон, манъ аст.

БОБИ 2. ТАНЗИМИ ДАВЛАТИИ ПЕШБУРД ВА РУШДИ ХОҶАГИҲОИ ЁРИРАСОНИ ШАХСӢ

Моддаи 5. Танзим ва дастгирии давлатии пешбурд ва рушди хоҷагиҳои ёрирасони шахсӣ

1. Танзим ва дастгирии давлатии пешбурд ва рушди хоҷагиҳои ёрирасони шахсӣ аз маҷмуи чорабиниҳои, ки фаъолияти самаранокро дар хоҷагиҳои ёрирасони шахсӣ таъмин менамоянд, иборат мебошанд.

2. Танзими давлатии пешбурд ва рушди хоҷагиҳои ёрирасони шахсӣ бо усулҳои зерин амалӣ карда мешавад:

1) қабули санадҳои меъёрии ҳуқуқии танзимкунанда ва ба рушди фаъолияти хоҷагиҳои ёрирасони шахсӣ мусоидаткунанда;

2) амалигардонии чорабиниҳо оид ба рушди хоҷагиҳои ёрирасони шахсӣ;

3) назорати риояи талаботи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба пешбурди фаъолият дар қитъаҳои замини хоҷагии иловагии ёрирасони шахсӣ.

3. Дастгирии давлатии хоҷагиҳои ёрирасони шахсӣ бо роҳҳои зерин амалӣ карда мешавад:

1) ташаккули инфрасохтори хизматрасонии истеҳсол, коркард ва нигоҳдории маҳсулоти кишоварзӣ;

2) ташкили хизматрасонии техникӣ, обёрӣ, байторию санитарӣ ва иттилоотию машваратӣ;

3) пешгирӣ ва бартараф кардани оқибатҳои ҳолатҳои фавқулода;

4) шаклҳои дигари дастгирӣ, ки санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян кардаанд.

Моддаи 6. Салоҳияти Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ташкил, пешбурд ва рушди хоҷагиҳои ёрирасони шахсӣ

Ба салоҳияти Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ташкил, пешбурд ва рушди хоҷагиҳои ёрирасони шахсӣ мансуб мебошанд:

1) амалӣ намудани сиёсати давлатӣ дар таъмини рушди хоҷагиҳои ёрирасони шахсӣ;

2) тасдиқи барномаҳои дастгирӣ ва рушди хоҷагиҳои ёрирасони шахсӣ;

3) амалӣ намудани ваколатҳои дигари пешбининамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Моддаи 7. Ваколатҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар ташкил, пешбурд ва рушди хоҷагиҳои ёрирасони шахсӣ

Ба ваколатҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ дар ташкил, пешбурд ва рушди хоҷагиҳои ёрирасони шахсӣ дохил мешаванд:

1) таҳия, тасдиқ ва амалисозии барномаҳои маҳаллии рушди хоҷагиҳои ёрирасони шахсӣ;

2) муқаррар намудани нишондиҳандаҳои асосии рушди хоҷагиҳои ёрирасони шахсӣ дар ҳудудҳои дахлдор;

3) мусоидат ба беҳтарсозии таъминоти хоҷагиҳои ёрирасони шахсӣ бо захираҳои моддию техникӣ, оби полизӣ, тухмии растанӣҳо, ниҳолҳо, ҳайвоноти кишоварзӣ, нуриҳои минералӣ, сӯзишворӣ ва дигар маводҳо;

4) амалӣ намудани ваколатҳои дигари пешбининамудаи қонунгузорию Цумхурии Тоҷикистон.

Моддаи 8. Ваколатҳои мақомоти худидоракунии шахрак ва деҳот дар ташкил, пешбурд ва рушди хоҷагиҳои ғирасони шахсӣ

Ба ваколатҳои мақомоти худидоракунии шахрак ва деҳот дар ташкил, пешбурд ва рушди хоҷагиҳои ғирасони шахсӣ дохил мешаванд:

1) ба мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шахрҳо ва ноҳияҳо пешниҳод намудани таклифҳо доир ба ҷудо намудани қитъаҳои замин барои пешбурди хоҷагиҳои ғирасони шахсӣ;

2) пешбурди китоби баҳисобгирии хоҷагиҳо;

3) гузарондани мониторинги истифодабарии қитъаҳои замин барои пешбурди хоҷагиҳои ғирасони шахсӣ;

4) татбиқи чораҳо барои таъмини пешбурди фаъолияти озод ва мустақилонаи хоҷагиҳои ғирасони шахсӣ ҳангоми истеҳсол, коркард ва фурӯши маҳсулоти кишоварзӣ;

5) амалӣ намудани ваколатҳои дигари пешбининамудаи қонунгузорию Цумхурии Тоҷикистон.

БОБИ 3. ҲУҚУҚ ВА УҲДАДОРИҲОИ ШАҲРВАНДОН ҲАНГОМИ ПЕШБУРДИ ХОҶАГИИ ҒИРАСОНИ ШАХСӢ

Моддаи 9. Ҳуқуқи шахрвандон барои пешбурди хоҷагии ғирасони шахсӣ

1. Шахрвандони қобили амали Цумхурии Тоҷикистон, ки ба онҳо қитъаи замин барои замини наздихавлиғӣ ва (ё) ташкили хоҷагии иловагии ғирасони шахсӣ дода шудааст ва (ё) барои ин мақсадҳо ҳуқуқи истифодаи қитъаи заминро ба даст овардаанд, ҳуқуқи пешбурди хоҷагии ғирасони шахсиро доранд.

2. Шахрвандон ҳангоми пешбурди хоҷагиҳои ғирасони шахсӣ ҳуқуқ доранд:

1) истифодабарии қитъаҳои замин ва муносибатҳои молумулкиро бо тартиби муқаррарнамудаи Кодекси замини Цумхурии Тоҷикистон ва Кодекси гражданию Цумхурии Тоҷикистон ба роҳ монанд;

2) фаъолияти хоҷагидориро дар қитъаҳои замин озодона ва мустақилона амалӣ намоянд;

3) бо иттиҳодияҳои кишоварзӣ ва кластерҳои агросаноатӣ ҳамкорӣ намоянд ва ихтиёрӣ ба ҳайати онҳо дохил шаванд;

4) сохтмон ва азнавсозии гармхона ва сардхонаҳо, дигар иншооти хизматрасонӣ ва истеҳсолиро бо тартиби пешбининамудаи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ба роҳ монанд;

5) чуброни зарарро вобаста ба гирифтани қитъаи замин барои эҳтиёҷоти давлатӣ ё ҷамъиятӣ бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон талаб намоянд ва гиранд;

6) аз манбаъҳои захираҳои обӣ ва барқ барои пешбурди хоҷагии ёрирасони шахсӣ бо тартиби муқарраргардида истифода намоянд;

7) аз ҳуқуқҳои дигари пешбининамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон истифода намоянд.

Моддаи 10. Уҳдадорӣҳои шахрвандон ҳангоми пешбурди хоҷагиҳои ёрирасони шахсӣ

Шахрвандон ҳангоми пешбурди хоҷагиҳои ёрирасони шахсӣ уҳдадоранд:

1) истифодаи мақсаднок ва оқилонаи қитъаҳои замин, аз ҷумла кишти зироатҳои кишоварзӣ, гузаронидани корҳои барқарорсозӣ ва ободонири таъмин кунанд;

2) сари вақт андози истифодаи қитъаҳои замин, ҳаққи хизмати обрасонӣ, барқ, инчунин дигар пардохтҳои ҳатмии муқарраргардидаро ҳангоми пешбурди хоҷагиҳои ёрирасони шахсӣ, тариқи ғайринақдӣ пардохт намоянд (*Қонуни ҶТ аз 11.02.2025 № 2148*);

3) қоидаҳои беҳдошти санитарияю гигиенӣ ва байторӣ, талаботи агротехникаю мелиоративӣ ва технологияҳои парвариши зироатҳои кишоварзиро риоя намоянд;

4) барои нигоҳдорӣ ва баланд бардоштани ҳосилхезии хок тадбирҳои андешанд;

5) ҳифз ва истифодаи оқилонаи захираҳои обу заминро таъмин намоянд;

6) бо риояи тартиби муайяннамудаи беҳдоштиву санитарӣ ва бойторӣ забҳи ҳайвоноти кишоварзиро дар ҷойҳои махсуси барои ин мақсадҳо ҷудошуда таъмин намоянд;

7) ба мақомоти худидоракунии шахрак ва деҳоти маҳалли ҷойгиршавӣ бо тартиб ва дар муҳлатҳои пешбининамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон маълумоти дахлдорро оид ба пешбурди хоҷагии ёрирасони шахсӣ пешниҳод намоянд;

8) дар қитъаҳои замини хоҷагиҳои иловагии ёрирасони шахсӣ ба бунёди бинову иншоот ва шинонидани дарахтони бисёрсола роҳ надиханд;

9) иҷрои уҳдадорҳои дигари муқаррарнамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистонро таъмин намоянд.

БОБИ 4. ПЕШБУРДИ ХОҶАГИИ ЁРИРАСОНИ ШАХСӢ

Моддаи 11. Тартиби пешбурди хоҷагии ёрирасони шахсӣ

1. Шаҳрвандон ҳангоми пешбурди хоҷагии ёрирасони шахсӣ самт, хусусият ва намудҳои фаъолият, таркиб ва ҳаҷми истеҳсоли маҳсулотро мустақилона муайян мекунанд.

2. Сардори хоҷагии ёрирасони шахсӣ бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон метавонад манфиатҳои шаҳрвандони дар пешбурди хоҷагии ёрирасони шахсӣ иштироккунандаро дар муносибат бо мақомоти давлатӣ, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот, инчунин шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ намояндагӣ кунад.

3. Шаҳрвандони дар пешбурди хоҷагии ёрирасони шахсӣ иштироккунанда метавонанд муносибатҳои шартномавиро вобаста ба истеҳсол, коркард ва интиқоли маҳсулоти кишоварзӣ, иҷрои қор ва хизматрасонӣ бевосита бо ташкилотҳои кишоварзӣ, шахсони воқеӣ ё ҳуқуқӣ мустақилона амалӣ намоянд.

Моддаи 12. Фаъолияти меҳнатӣ дар хоҷагии ёрирасони шахсӣ

1. Фаъолияти меҳнатӣ дар хоҷагии ёрирасони шахсӣ бо истифодаи меҳнати шахсии шаҳрванд ё бо ҷалби аъзои оила ва (ё) шаҳрвандони дигар амалӣ карда мешавад.

2. Шаҳрвандоне, ки дар хоҷагии ёрирасони шахсӣ ба истеҳсол, коркард ва фурӯши маҳсулоти кишоварзӣ машғул мебошанд, бо тартиби муқаррарнамудаи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи мусоидат ба шуғли аҳоли" метавонанд вазъи ҳуқуқии аҳолии шуғлноқро (ё ба он баробарқардашударо) гиранд.

Моддаи 13. Баҳисобгирии хоҷагиҳои ёрирасони шахсӣ

1. Баҳисобгирии хоҷагиҳои ёрирасони шахсӣ аз тарафи мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот дар китоби баҳисобгирии хоҷагиҳо амалӣ карда мешавад.

2. Пешбурди китоби баҳисобгирии хоҷагиҳо дар асоси маълумоти дахлдори аз ҷониби хоҷагии ёрирасони шахсӣ пешниҳодшуда амалӣ карда мешавад ва инҳоро дар бар мегирад:

1) насаб, ном ва номи падар, сана ва соли таваллуди сардори хоҷагии ёрирасони шахсӣ, инчунин шаҳрвандоне, ки бо ӯ якҷоя зиндагӣ мекунанд ва дар пешбурди хоҷагии ёрирасони шахсӣ иштирок мекунанд;

2) масоҳати қитъаи замин барои пешбурди хоҷагии ёрирасони шахсӣ, ки дар он кишти зироатҳои кишоварзӣ гузаронида мешавад, микдори дарахтони бисёрсола, аз ҷумла мевадиханда, инчунин номгӯи дигар маҳсулоти кишоварзии истеҳсол ва коркардшаванда;

3) саршумори чорво, парандаи хонагӣ, оилаҳои занбӯри асал ва қуттии пилла;

4) маълумот оид ба шумораи воситаҳои нақлиёт, техника ва таҷҳизоти кишоварзӣ;

5) маълумот оид ба бино, дастгоҳ ва таҷҳизоти дар хоҷагии ёрирасони шахсӣ истифодашаванда.

3. Маълумоти китоби баҳисобгирии хоҷагиҳо барои ташаккул ва татбиқи нишондиҳандаҳои асосии таъмини рушди хоҷагиҳои ёрирасони шахсӣ ва дастгирии давлатии онҳо истифода бурда мешаванд.

4. Шакл ва тартиби пешбурди китоби баҳисобгирии хоҷагиҳо оид ба баҳисобгирии хоҷагиҳои ёрирасони шахсӣ аз ҷониби мақомоти омили давлатӣ муқаррар карда мешаванд.

Моддаи 14. Тартиби қатъи фаъолияти хоҷагии ёрирасони шахсӣ

Фаъолияти хоҷагии ёрирасони шахсӣ пас аз қатъи ҳукуқи истифодаи қитъаи замини наздиҳавлигӣ ва (ё) қитъаи замини хоҷагии иловагии ёрирасони шахсӣ бо тартиби муқаррарнамудаи Кодекси замини Ҷумҳурии Тоҷикистон қатъ мегардад.

БОБИ 5. МУНОСИБАТҲОИ МОЛУМУЛКӢ ДАР ХОҶАГИИ ЁРИРАСОНИ ШАХСӢ

Моддаи 15. Истифодаи молу мулк дар пешбурди хоҷагии ёрирасони шахсӣ

1. Шаҳрвандон барои пешбурди хоҷагиҳои ёрирасони шахсӣ метавонанд аз биноҳои истиқоматӣ, маишӣ ва истеҳсолӣ, дигар бино ва иншооти ёрирасон, дарахтони бисёрсола, аз ҷумла мевадихандаи дар қитъаи замини

наздихавлигӣ ва (ё) замини хочагиҳои иловагии ёрирасони шахсӣ воқеъбуда, инчунин воситаҳои нақлиёт, техникаю таҷҳизоти кишоварзӣ, ҳайвоноти кишоварзӣ ва молу мулки дигар истифода баранд.

2. Шаҳрвандони дар пешбурди хочагии ёрирасони шахсӣ иштироккунанда метавонанд шумора ва шакли бино, инчунин иншооти хочагидориро бо мақсадҳои нигоҳдории саршумори ҳайвоноти кишоварзӣ, коркарди хӯроки ҳайвоноти кишоварзӣ, нигоҳдории техника, таҷҳизот ва дигар асбобу ашё бо риояи талаботи меъёрҳои техникӣ, сохтмонӣ, санитарияю эпидемиологӣ, экологӣ ва бехатарӣ аз сӯхтор мустақилона муайян намоянд.

3. Шаҳрвандон метавонанд бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон молу мулки дигарро барои пешбурд ва рушди хочагии ёрирасони шахсӣ харидорӣ ва истифода намоянд.

4. Истифодаи молу мулки узви хочагии ёрирасони шахсӣ дар фаъолияти он тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ карда мешавад.

Моддаи 16. Ихтиёрдории маҳсулоти кишоварзии ҳангоми пешбурди хочагии ёрирасони шахсӣ истехсол ва коркардшуда

Маҳсулоти кишоварзии дар хочагии ёрирасони шахсӣ истехсол ва коркардшуда тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон мустақилона ихтиёрдорӣ карда мешавад.

БОБИ 6. МУҚАРРАРОТИ ХОТИМАВӢ

Моддаи 17. Тартиби андозбандӣ ҳангоми пешбурди хочагиҳои ёрирасони шахсӣ

Андозбандӣ ҳангоми пешбурди хочагиҳои ёрирасони шахсӣ бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ карда мешавад.

Моддаи 18. Ҳалли баҳсҳо вобаста ба пешбурди хочагии ёрирасони шахсӣ

Баҳсҳое, ки вобаста ба пешбурди хочагии ёрирасони шахсӣ ба миён меоянд, бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳал карда мешаванд.

Моддаи 19. Ҷавобгарӣ барои риоя накардани талаботи Қонуни мазкур

Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ барои риоя накардани талаботи Қонуни мазкур бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд.

Моддаи 20. Дар бораи аз эътибор соқит донистани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи хоҷагии ёрирасони шахсӣ"

Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи хоҷагии ёрирасони шахсӣ" аз 8 декабри соли 2003 (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2003, №12, мод. 675; с. 2006, №7, мод. 349; с. 2011, №6, мод. 449) аз эътибор соқит дониста шавад.

Моддаи 21. Тартиби мавриди амал қарор додани Қонуни мазкур

Қонуни мазкур пас аз интишори расмӣ мавриди амал қарор дода шавад.

Президенти

Ҷумҳурии Тоҷикистон

Эмомалӣ Раҳмон

ш. Душанбе,

аз 19 июли соли 2022, № 1891